

USKO, TIEDE JA RAAMATTU II



TAPIO PUOLIMATKA

Samalla viivalla

Tapio Puolimatka toimii kasvatuksen teorian ja tradition professorina Jyväskylän yliopistossa (opetusalanään tieteenfilosofia ja kasvatustilosofia) ja käytännöllisen filosofian dosenttina Helsingin yliopistossa.

- **USKO, TIEDE JA RAAMATTU**
Väliotsikot, kuvat, tehosteet ja referointi: Väinö Hotti

*”Perustavia oletuksia vertailtaessa **kenellä tahansa** ihmisellä on edellytykset arvioida ihmistieteellisten ja teologisten tutkimustulosten pätevyyttä” (emt.s.13).*

*”tavallinen raamatunlukija, joka tuntee Vanhan testamentin perusteellisesti, saattaa pystyä tekemään tekstille **paremmin oikeutta kuin sen tulkintaan erikoistunut eksegeetti**, joka etsii tulkinta-avainta kreikkalais-roomalaisesta kulttuurista” (14).*

*”Kaikki ihmiset ovat näiden kysymysten osalta samassa asemassa – oppineilla ei tässä suhteessa ole erityisasemaa. **Siksi oppineisuus ei takaa arvostelukykyä**” (27).*

*”oppinut ihminen saattaa perustavien kysymysten osalta ilmentää **’hämmästyttävää käsityskyvyn puutetta**” (28).*

*”älykkäät ja oppineet ihmiset voivat Raamattua tutkiessaan syyllistyä karkeisiin virheisiin ja **olla siltä osin tyhempiä kuin tavalliset maallikot**” (37).*

Kristuksesta käsin

Puolueetonta tutkimusta ei ole. Kaikki lähtevät omista *”ennakko-oletuksistaan ja perususkomuksistaan”* (14). Joka tämän kieltää, on itsepetoksen uhri. Raamatun tutkijan on välttämätöntä tulkita Raamattua Jeesuksesta käsin; Kristus on Raamatun avain.’

”Hän (naturalisti) tutkii Raamattua inhimillisenä dokumenttina ikään kuin Jumalaa ei olisi olemassa.” (Laato 1994:8.) (24).

"Raamatunkäännöskomitean sihteeri, dosentti AARNE TOIVANEN esitti Kotimaa - lehdessä 7.8.1992 oudon päätelmän: 'Minulle on tullut se vakaumus, että olisi kirkolle ja kristittyjen elämälle erittäin suuri voitto se, jos Raamattu nähtäisiin TÄYSIN maallisenä ja TÄYSIN historiallisena kirjana'" (Risto Santala, Suudelma hunnun läpi, s.28).

Itsepetoksen vaara

Voidakseen päästä oikeaan tutkimustulokseen, tutkijan tulee saada **oikea näkökulma**. Tämä on kova vaatimus, sillä se edellyttää *"kaikkietävän olennon näkökulmaa"* (27).

Yksittäisen kohteen tutkiminen ei onnistu ilman kokonaisuuden hahmottamista (27).

"Raamattu on ainoa riittävän yksityiskohtainen historiallinen dokumentti, joka tekee mahdolliseksi luoda kokonaiskuvan monista pelastushistorian kannalta tärkeistä tapahtumista, erityisesti Jeesuksen elämästä, kuolemasta ja ruumiillisesta ylösnousemisesta" (39).

"Petoksen käsitteeseen sisältyy ajatus tarkoituksellisesta harhaanjohtamisesta. Itsepetoksen käsitteeseen sisältyy siten ajatus siitä, että ihminen tietoisesti johtaa itseään harhaan. Miten itsepetos sitten voi liittyä tieteelliseen tutkimustyöhön? Ihminen voi johtaa itseään harhaan esimerkiksi sen osalta mitä hän tietää ja mitä hän ei tiedä. Itsepetoksen ytimessä on ihmisen halu olla tietämätön joistakin asioista. Halu olla tietämätön saattaa perustua esimerkiksi siihen, että jokin tietty tieto asettaa ihmiselle velvoitteita, joita hän haluaa välttää tai kyseinen tieto on muuten ahdistavaa tai tuskallista" (28).

"suuri osa aikamme tieteestä perustuu kollektiiviseen itsepetokseen, jossa pidetään oikean tieteen lähtökohtana nimenomaan oletusta, ettei meillä ole tietoa Jumalasta. Itsepetoksen ytimessä on ihmisen haluttomuus tunnustaa, että hänellä on tietoa Jumalasta ja itsestään Jumalan kuvaksi luotuna olentona, joka on olemassaolonsa ja itsetuntemuksensa osalta riippuvainen Jumalasta. Älykkäät ihmiset voivat syyllistyä suurempaan typeryyteen kuin tavalliset ihmiset, koska älykkyyttä voidaan käyttää myös itsepetoksen välineenä" (29).

"älykkäät ja oppineet ihmiset ovat taitavia myös itsensä pettämisessä ja he voivat siksi ajautua kannattamaan näkemyksiä, jotka ovat järjenvastaisia" (53).

"Naturalistisen tutkimuksen on pakko yrittää selittää myöhemmiksi lisäyksiksi kaikki Jeesuksen itseään koskevat lausumat, joissa hän pitää itseään Jumalan

vertaisena...Jeesus ilmentää tasapainoista arkijärkeä, arvostelukykyä ja suhteellisuuden tajua” (32).

Naturalismille on kova pala monet Jeesuksen ”Minä olen” - lausumat. Jeesuksen itseymmärrys ei ole suosittu tutkimuskohde.

Menestyksen edellytys

”Akateeminen menestys perustuu siihen, että tutkija pystyy sanomaan jotakin uutta ja huomiota herättävää” (49).

”Uratietoisen tutkijan ei ole ´järkevää` hyökätä yleisesti hyväksytyjä tieteellisiä dogmeja vastaan” (52).

”teologit eivät voi poiketa siitä, mihin yleensä maallistuneissa länsimaissa uskotaan” (52).

”Koska tutkijan menestys urallaan riippuu kyvystä tuottaa uusia julkaisuja, painopiste on uusien ideoiden ja teorioiden tuottamisessa...Menestyvän tutkijan on pystyttävä tuomaan uusia ajatuksia ja uusia löytöjä tieteelliseen keskusteluun” (54-55).

”Ihminen on parantumattomasti uskonnollinen olento niin, että jos hän ei avaudu aidolle Jumalan ilmoitukselle, hän luo tälle ilmoitukselle korvikkeen, jonkin myyttisen rakennelman, joka sitten ohjaa myös hänen ajatteluaan ja tieteellistä tutkimustaan” (68).

”Vetoamalla tieteellisen tutkimuksen oletettuun neuraalisuuteen naturalistisen eksegeetiikan tulokset pyritään asettamaan sille paikalle, mikä kirkossa on tavallisesti annettu Raamatulle itselleen” (59).



HEIKKI RÄISÄNEN
10.12.1941 – 30.12.2015

”Koska Räisäsellä on ollut merkittävä asema suomalaisessa eksegeettisessä tutkimuksessa, hänen näkemyksellään on ollut tässä suhteessa suuri vaikutus. Siksi

esittelen seuraavassa Räsäsen näkemyksen osakseen saamaa kritiikkiä. Tämän kritiikin valossa Räsäsen kannanottoa voidaan ehkä pitää yhtenä esimerkkinä siitä, miten merkittävän oppineen arvostelukyky voi pettää” (60).

”Räsäsen näkökulma on lähes kokonaan rajoittunut eurooppalaisiin, erityisesti saksalaisiin, miespuolisiin tutkijoihin...Räsäsen maailmassa ei ole tilaa ihmiselle, joka on vakuuttunut Raamatun tekstien totuudesta...Räsäsen mielestä 'kaikki vartenotettava raamatuntutkimus on tullut yksin Saksasta'” (273).

”Vielä 1981 Heikki Räsänen esitti, että historiallis-kriittinen metodi on ainoa vartenotettava menetelmä Raamatun tutkimuksessa. 'Muunlaista vakavasti otettavaa raamatuntutkimusta kuin historiallis-kriittinen ei kuitenkaan ole olemassa'” (83).

Esiymmärryksen merkitys

”Koska ihminen on rajallinen olento, hänen on mahdotonta tehdä tutkimusta ilman esiymmärrystä, jonka valossa hän jäsentää tutkimuskohdettaan” (63).

”uskonnolla ja tieteellä on yhteinen päämäärä, totuuden etsiminen” (89).

”Koska Jumala on ilmoittanut itsensä, on epämielekästä olla käyttämättä ilmoituksen tarjoamaa tietoa. Tutkimuksen tarkoituksena on rakentaa kaiken olemassa olevan tiedon varaan, ei lähteä tiedollisesta nollapisteestä” (127).

”ateismi on pohjimmaltaan itsepetosta”...”että teeskentelemme itsellemme, ettemme tiedä jotakin, mitä me todellisuudessa tiedämme”...kaikilla ihmisillä on pohjimmaltaan tietoa Jumalasta. Jumalan kieltäminen merkitsee Uuden testamentin mukaan älyllistä epärehellisyyttä...- (Room.1:20)” (90).

”Myös Raamattuun itseensä sisältyy käsitys järjellisyydestä, käsitys oikeasta järjen käytöstä...Raamattu pyrkii herättämään ihmisessä itsekriittistä tietoisuutta: rajallisen ihmisen ei tule kuvitella liikaa omasta kyvystään määrittää todellisuutta itsestään käsin” (99).

Tie ymmärrykseen

”Evankeliumi ei poista tarvetta ajatella ja ymmärtää, vaan tarjoaa viitekehyksen, jossa ajattelu ja ymmärrys voivat toteutua Jumalan tarkoittamalla tavalla” (100).

”Järki on itsessään hyvä Jumalan lahja, mutta syntiinlangennut ihminen voi käyttää sitä pönkittämään omaa ylpeyttään ja itseriittoisuuttaan. Järki muuttuu ”paholaisen

lempihuoraksi” kun se pyrkii toimimaan riippumattomana Jumalan ilmoituksesta”
(100-101).

”kristinuskon perustotuudet ovat tiedollisesti oikeutettuja, sisäisesti ja ulkoisesti rationaalisia ja tiedollisesti taattuina” (101).

”Kristinuskon mukaan ihmisen älylliset kyvyt ovat älykkään suunnitelman tulosta. Niinpä on täysi syy uskoa, että ne ovat suunniteltu toimimaan niin, että ihminen voi niiden avulla olla kosketuksissa todellisuuteen. On järkevää uskoa, että ihmisen älylliset kyvyt ovat luotettavia, koska älyllisten kykyjen alkuperä on itse älykäs olento. Koska kristinuskon tarjoaa tiedollisesti oikeutettuja, sisäisesti ja ulkoisesti rationaalisia ja tiedollisesti taattuina peruskomuksia, ei ole mitään syytä, miksi näitä peruskomuksia ei voitaisi käyttää tieteellisen tutkimuksen lähtökohdaksi”
(101-102).

”Johdonmukaisuuden nimessä kristityn tutkijan tulee kuitenkin esittää vain sellaisia näkemyksiä, jotka sopivat yhteen hänen laajemman uskomusjärjestelmänsä kanssa”
(110).

”Mitä keskeisemmin tieteellinen tutkimusalue pyrkii lisäämään ymmärrystä siitä, mitä tarkoittaa olla ihminen, sitä vaikeampi sen on olla uskonnollisesti neutraali”
(113).

”Usko Jumalaan ei ole ajattelun primitiivinen vaihe, joka ajattelun kehittyessä sivuutetaan, vaan se on edellytys maailmankaikkeuden oikealla kuvaukselle, jonka ymmärtäminen selvenee ajattelun kehittyessä” (113).

”Jumalan ilmoitus antaa ihmiselle tiedon, joka voi toimia tutkimuksen lähtökohdaksi”
(114).

Naturalismin ongelma

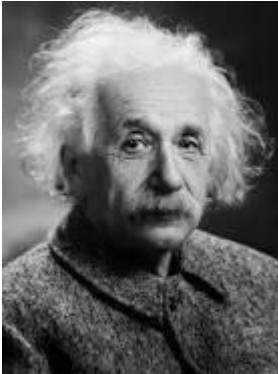
”se (naturalismi) on perimmäältään itsensä kumoava, koska naturalismin käsitys ihmisen älyllisten kykyjen alkuperästä tekee vaikeaksi tai mahdottomaksi uskoa näiden älyllisten kykyjen luotettavuuteen” (115).

”on mahdollista uskoa ihmisen älyllisten kykyjen luotettavuuteen vain jos pitäydytään supranaturalistiseen näkemykseen, että ihminen on Jumalan kuvaksi luotu olento” (115).

Tieteen lähtökohta - Raamattu

”Tieteellinen vallankumous 1500-1700 –luvuilla toteutettiin olennaisesti Raamatun ilmoituksesta saatujen perustavien vakaumusten pohjalta. Tieteellisen

vallankumouksen toteuttajat olivat pääasiassa kristittyjä tieteentekijöitä, jotka näkivät luonnon Jumalan luomistyönä. Siksi he pitivät mielekkäänä etsiä luonnosta järjestystä ja etsiä sitä nimenomaan kokeellisen menetelmän avulla. Usko ihmiseen Jumalan kuvaksi luotuna olentona antoi perustan uskoa inhimillisten havaintojen ja järjen luotettavuuteen” (129).



”Einstein puolestaan sanoi, että tiede ilman uskontoa on rampa ja uskonto ilman tiedettä on sokea” (131).

ALBERT EINSTEIN

14.3.1879 – 18.4. 1955



”Isaac Newton kirjoitti: *”Tämä auringon, planeettojen ja komeettojen muodostama mitä kaunein järjestelmä on voinut syntyä vain älykkään ja voimakkaan olennon suunnitelmasta ja hallinnasta”* (131-132).

ISAAC NEWTON

4.1.1643 – 31.3.1727

”Newton uskoi, että jos hän vain pystyisi osoittamaan ne lainalaisuudet, joiden mukaan Jumala toimii luonnossa, hän samalla osoittaisi vastaansanmattomalla tavalla, että Jumala on olemassa ja että hän hallitsee ja ylläpitää luontoa. Newtonin perimmäisen tarkoituksena oli taistella ateismia ja materialismia vastaan ja palauttaa alkuperäinen aito kristinusko” (177).